

11. novembris — Lāčplēša diena

Lāčplēša dienu Latvijā atzīmē par godu neatkarīgās Latvijas valsts armijas uzvarai pār Rietumu brīvprātīgo armiju jeb tā saukto Bermonta karaspēku 1919. gada 11. novembrī. Pieminot šo notikumu, Lāčplēša dienā tiek godināti Latvijas brīvības cīnītāji.

Laika posms no 1918. gada 18. novembra — Latvijas Republikas proklamēšanas dienas — līdz 1919. gada 11. novembrim — Rīgas atbrīvošanai no iekarotāju karaspēka — ir viens no sarežģītākajiem Latvijas vēsturē. Lai gan 1918. gadā tika pasludināta Latvijas neatkarība, valsti vēl aizvien atradās vācu un krievu karaspēks, un tikai 1919. gadā, kad Latvijas Brīvības cīņu laikā iekarotāji tika padzīti no Rīgas, kļuva skaidrs, ka valsts ir atguvusi un nostiprinājusi savu neatkarību.

Viena no svarīgākajām Latvijas Brīvības cīņās ir Latvijas valsts armijas cīņa pret Rietumu brīvprātīgo armiju. Pretinieku armiju formāli komandēja krievu cara armijas pulkvedis Pāvels Bermonts, taču faktiskais tās vadītājs bija vācu ģenerālis Rīdigers fon der Golcs. Pretēji Strazdu muižas pamiera līgumā noteiktajam, ka vācu armijai jāpārtrauc karadarbība un jāatstāj Latvijas teritorija, fon der Golcs ar Bermontu bija noslēdzis slepenu līgumu, kura mērķis bija iekarot Latviju. Par bermontiādes sākumu uzskatāms 1919. gada oktobris, kad Bermonts paziņoja par nodomu ieņemt Rīgu, savukārt jau 8. oktobrī krievu—vācu apvienotā armija sāka uzbrukumu Rīgai. Uzbrukums bija Latvijas valdībai negaidīts notikumu pavērsiens, taču ienaidnieka klātbūtne vairoja latviešu tautas patriotismu, un Latvijas karaspēks, kurš atradās tikai formēšanas stadijā, varonīgi cīnījās aizsargpozīcijās. Par Bermonta armijas uzbrukumu kļuva zināms visā pasaulē, un, ņemot vērā, ka iebrucēju rīcība bija pretrunā ar rietumvalstu politiskajām interesēm, jau dažas dienas vēlāk Latvija sāka saņemt no ārzemēm sūtīto palīdzību — ieročus un pirmās nepieciešamības preces. Nozīmīgu atbalstu uzbrukumos latviešiem sniedza arī britu un franču karakuģi. Latvijas valsts armija izšķirošo uzbrukumu bermontiešiem sāka 9. novembrī, un, lai gan cīņas bija grūtas, jau 11. novembrī Bermonta karaspēks tika padzīts no Rīgas. Par godu Latvijas valsts armijas uzvarai pār Bermonta karaspēku, 11. novembrī atzīmē Lāčplēša dienu — šī diena simbolizē Andreja Pumpura eposā «Lāčplēsis» pareģoto latviešu tautas varoņa Lāčplēša uzvaru pār melno bruņinieku. Bermontiāde ir ievērojama ar to, ka sākotnēji salīdzinoši nelielā Latvijas valsts armija ar ierobežotiem resursiem spēja sakaut skaitliski daudz lielāko un labāk bruņoto Rietumu brīvprātīgo armiju. Kā galvenie Latvijas valsts armijas uzvaras iemesli tiek minēti — latviešu karavīru drosme un varonīgums; sabiedroto valstu sniegtais atbalsts Latvijai; pretinieka armijas iniciatīvas trūkums un sliktā kaujas organizācija.

Lāčplēša diena ir nozīmīga arī ar to, ka 1919. gada 11. novembrī tika dibināts Latvijas valsts apbalvojums — Lāčplēša Kara ordenis ar devīzi: «Par Latviju». Lāčplēša Kara ordeni piešķir Latvijas armijas karavīriem, bijušo latviešu strēlnieku pulku karavīriem, kā arī ārzemniekiem, kuri piedalījās Latvijas Brīvības cīņās vai sniedza ieguldījumu un sekmēja Latvijas valsts nodibināšanu. Kopumā ir pasniegti 2146 Lāčplēša Kara ordeņi.

Fakti un skaitļi

Latvijas Brīvības cīņas — cīņas par Latvijas valsts neatkarību 1918.—1920. gadā.

Latvijas Brīvības cīņu ilgums — no 1918. gada 18. novembra, kad tika proklamēta Latvijas Republika, līdz 1920. gada 11. augustam, kad tika noslēgts Latvijas—Krievijas miera līgums. Krievija atzina Latvijas neatkarību un atteicās no tiesībām uz Latvijas zemi.

Bermontiāde — Latvijas Brīvības cīņu posms, kura laikā notika vācu un krievu karaspēka mēģinājums ieņemt Rīgu un likvidēt Latvijas neatkarību.

Bermontiādes ilgums — no 1919. gada 8. oktobra, kad bermontieši sāka uzbrukumu Rīgai, līdz 1919. gada 28. novembrim, kad Rietumu brīvprātīgo armija tika padzīta uz Lietuvu. Nozīmīgākais cīņu pavērsiens — 11. novembris, kad Latvijas valsts armija atbrīvoja Rīgas Pārdaugavu no bermontiešiem.

Galvenās bermontiādes cīņu vietas — Rīga (Pārdaugava), Ķekava, Jūrmala, Saldus, Talsi, Sabile, Kuldīga, Jelgava, Liepāja, Grobiņa un Aizpute.

Latvijas zaudējumi bermontiādes laikā:

- armijas zaudējumi — 57 virsnieki un 686 karavīri;
- valstij nodarītie postījumi — 293 miljonu Latvijas rubļu apmērā (pēc tā laika kursa).

